

01.04 – 01.05.2019

Екологічний місячник "Зелена весна"

**Підготувала
Дудар І.А.**

*«Планета, щоб як сад буяла
Під небом чистим, голубим,
І щоб краса її не в'яла
Ті всі зусилля докладі!»*

План екологічного місячника «Зелена весна»

№ п/п	Назва заходу	Клас	Дата	Хто проводить
1.	Акція «Збережемо первоцвіти»	1-11 кл.	Протягом місяця	Герасимчук К.А. Дудар І.А. Цимбалюк О.В.
2.	Брейн-ринг «Знавці природи»	9 кл.	04.04.2019р.	Дудар І.А.
3.	Розгадування кросвордів, ребусів	5-8 кл.	Протягом місяця	Дудар І.А., вчителі початкових класів
4.	Виставка-конкурс малюнків «Весняні квіти»	3-4 кл.	10.04.2019р.	Савчук Н. О.
5.	Акція «Квітник»	1-11 кл.	Протягом місяця	Герасимчук К. А.
6.	Заочна подорож-мандрівка «стежками рідного краю»	8-11 кл.	Протягом місяця	Дудар І.А.
7.	Шкільна лінійка «Мій біль – Чорнобиль»	9 кл.	26.04.2019р.	Лаврентієва Н.О.
8.	Упорядкування територія кладовища	8 кл.	Протягом місяця	Савчук Н.О.
9.	Операція «Обеліск»	10 кл.	Протягом місяця	Савчук Н. О.
10.	Виставка літератури на екологічну тематику		Протягом місяця	Баранчук Л.І
11.	Тиждень добрих справ	1-11 кл.	22-26. 04.2019р.	Педагог-організатор Класоводи
	Екологічні бесіди з учнями початкових класів	1-4 кл.	Протягом місяця	Класоводи 1-4 кл
12.	Перегляд навчальних фільмів природничого характеру	10-11 кл.	24-26. 04.2019р	Дудар І.А
13.	Екологічна вікторина «стежками природи»	6-7 кл.	23 04.2019р.	Дудар І. А.

Екологія природи — екологія душі

Історія людства нероздільно пов'язана з природою, освоєння якої давало змогу людині не тільки задовольняти свої насущні потреби, але й розвивати свої інтелектуальні здібності, створювати витвори мистецтва.

При цьому вплив людської діяльності на природне оточення постійно змінював свої форми, поступово набував дедалі більших масштабів, що спричинило шкідливі забруднення, техногенні аварії, природні катаклізми, які становлять загрозу і збитки для людей.

В перекладі з грецької мови, слово «екологія» означає науку про будинок, дім. А нашим домом є Земля, – невеличка планета у безкінечному просторі. Щоб підтримувати помешкання в чистоті та зберегти від ушкоджень, ми маємо докласти чимало зусиль, втім, виходить поки що навпаки.

Як відомо, на Землі змінюється клімат, і причиною цього, в значній мірі, є діяльність людини.

Щоб запобігти природним катаклізмам, вчені наголошують: світ має зменшити підвищення температури повітря на планеті на 2 градуси за Цельсієм, а також обмежити викиди парникових газів в атмосферу. За останні 100 років людина збільшила викиди газів на 30%. Це означає, що на Землі щороку зростає кількість оксидів вуглецю, сірки, азоту, вуглеводню. Як наслідок, в атмосфері виникає смог – забруднене хімією повітря, що є однією з найбільших проблем цивілізації. За словами експертів, збільшення парникових викидів загрожує економічними проблемами: зменшенням кількості води на Землі (багато територій планети взагалі можуть стати пустелями), зникненням сільського господарства як галузі.

Щоб досягти балансу газів, кажуть науковці, до 2050 року викиди у світі треба скоротити щонайменше наполовину, порівняно з рівнем 1990-го року. Таку мету ставлять перед собою і учасники Кіотського протоколу – міжнародної угоди зі зміни клімату, до якої приєдналися 186 країн.

Щоб вилікувати планету від газів, вчені радять зменшувати виробництво, вкладати кошти в наукові дослідження та розробки екологічних товарів, раціонально використовувати тепло та енергію. Наприклад, лідерами запровадження альтернативної електроенергії у світі є Данія, Німеччина, Іспанія, які виробляють електрику з вітру.

Слід зазначити, що на чистоту повітря впливають не лише підприємства, а й кожна окрема людина. Автомобіль, заправлений бензином, щороку викидає в атмосферу близько тонни шкідливих газів. Отож водії переходять на альтернативні види палива, свої автівки забезпечують екологічно чистими двигунами, зокрема електродизельними чи дизельно-газовими.

Крім охорони повітря, екологи вважають пріоритетами в своїй галузі очищення води, раціональне використання землі та мінеральних ресурсів у світі, збереження заповідників, утилізацію та переробку відходів.

Що було спочатку – зламане дерево, розбита пляшка, каналізаційні стоки, направлені у чудовий ставок, чи рішення зробити це – рішення, яке людина дозволила собі прийняти? Що первинне – забруднене довкілля, чи брудна душа?

З кого і з чого бере початок справжня екологічна свідомість?

Звісно, з молоді, адже вона є поколінням майбутнього, людьми, яким ще далі жити на цій планеті. А звідки ця свідомість береться? З душі. Можна багато говорити про глобальні проблеми людства та всесвітні катаклізми, а починати щось робити слід з себе. Якщо кожен змінить себе, то зміниться і поведінка всього суспільства. Що може зробити кожна людина для екології планети? Так само, почати з власної екології, бо ми є складовою всесвітньої екології.

Французький письменник Антуан де Сент-Екзюпері писав: «Усі ми пасажери одного корабля, що називається Земля». Тому священний обов'язок усіх нас полягає у постійній турботі про благо нашого спільного дому, про його майбутнє. Обережно, чутливо, з любов'ю ставитися слід не лише до людини, а й до природи. Ставлення до природи є ознакою моральності й мірилом рівня культури людини.

Пам'ятайте, природа завжди потребує вашої допомоги.

Допомагаючи природі, ви насправді просто повертаєте борги, відшкодовуючи те, що взяли ви або ваші попередники: насаджуйте дерева, вичищайте джерельця, підгодовуйте птахів тощо. А відпочиваючи на природі, просто не забувайте прибирати за собою, так само як ви прибираєте у себе в кімнаті чи на подвір'ї.

Щоб якнайменше шкодити природі,

слід дотримуватися певних правил особистої поведінки:

Насамперед, не смітіть. Адже чисто, не там, де прибирають, а там, де не сміять.

Більше ходіть пішки або їздіть на велосипеді замість того, щоб їздити машиною. Це корисно для вас і довкілля, адже машини забруднюють повітря.

Зберігайте тепло й електроенергію, заощаджуйте гарячу воду, зачиняйте двері, утеплюйте вікна, вимикайте зайві електричні лампочки. Тоді електростанції працюватимуть менше і не так забруднюватимуть нашу землю.

Не дозволяйте, щоб вода в вашому домі текла даремно, адже десь на планеті її не вистачає людям саме зараз.

Купуючи щось, подумайте, чи дійсно ця річ необхідна для вас, а чи якісна вона, аби служила довго.

Якщо є можливість здати щось зі сміття на переробку - зробіть це. Так ви зменшите кількість сміття на планеті.

***«Планета, щоб як сад буяла
Під небом чистим, голубим,
І щоб краса її не в'яла
Ти всі зусилля докладди!»***

Брейн-ринг «Знавці природи»

Мета: систематизувати, закріпити та узагальнити знання, що були отримані під час вивчення географії; формувати пізнавальний інтерес, творчу активність учнів у позакласній роботі з географії, вміння користуватися науковою літературою; сприяти розвитку кмітливості, ерудиції і логіки у школярів, розширити кругозір; виховувати кращі моральні якості, повагу один до одного.

(У цій грі беруть участь дві команди по чотири учасника в кожній, щоб визначити, яка команда першою буде відповідати, проводиться конкурс «Розшифровщик»)

Конкурс «Розшифровщик»

ИЗПНРАИВРЦОІД (Ключове слово – «Знавці природи»
(Відповідь оцінюється в 1 бал)

Конкурс «Назва і девіз команди»

(команди напередодні отримали завдання підготувати назву і девіз команди, максимальна кількість балів - 5)

Конкурс «Знавців»

(Командам пропонується шість тем. Назви тем записані на дошці або ватмані, відповідь на запитання – 1 бал, на запитання команди суперниці – 2 бали.)

1. Атмосфера.
2. Гідросфера.
3. Літосфера.
4. Планети.
5. Географічні прилади.
6. Географічні назви та імена.

Питання до конкурсу

Атмосфера

1. Якого газу в складі повітря найбільше? (Азоту)
2. З чого складається шар чистого кисню на висоті 18-20 км? (Озон)
3. Від чого нагрівається повітря? (Від поверхні Землі)
4. Назвіть науку, що займається вивченням погоди. (Метеорологія)
5. Назвіть вид рідких опадів, який є найбільш поширений. (Дощ)

Гідросфера

1. Назвіть найвищий водоспад світу. (Анхель)
2. Яке озеро називають «Синє око України»? (Світязь)
3. Як називають озера з великою кількістю солей? (Мінеральні)
4. Назвіть найбільше за площею озеро світу. (Каспійське)
5. Назвіть найбільшу річку світу. (Амазонка)

Літосфера

1. Як називають внутрішню частину Землі? (Ядро)
2. З чого складається земна кора? (З гірських порід і мінералів)
3. Як називають великі хвилі в океанах, що виникають при землетрусах? (Цунамі)

4. Як називають гарячі фонтануючі джерела? (Гейзери)
5. Якою умовною позначкою на карті позначають вулкани? (Сніжинкою)

Географічні прилади

1. Прилад для вимірювання температури повітря. (Термометр)
2. Прилад для визначення тиску повітря. (Барометр)
3. Що вимірюють флюгером? (Напрямок, швидкість вітру)
4. Прилад для визначення вологості повітря. (Гігрометр)
5. Прилад, за яким орієнтуються на місцевості. (Компас)

Географічні назви та імена

1. Найбільша вершина світу. (Еверест)
2. Перший космонавт незалежної України. (Л. Каденюк)
3. Найбільший за площею океан. (Тихий)
4. Найглибша западина Землі. (Маріанська)
5. Сузір'я, в якому знаходиться Полярна зірка. (Мала Ведмедиця)

Планети

1. Яка планета третя від Сонця? (Земля)
2. Чим є для Землі Місяць? (Супутником)
3. Як називається шлях руху планет? (Орбіта)
4. Яку форму має Земля? (Героїд)
5. Як називають модель Землі? (Глобус)

Конкурс вболівальників

Географічні загадки

1. Блакитний намет
Увесь світ накрив (*Небо*)
2. Таке велике,
Що увесь світ займає.
Таке маленьке,
Що в будь-яку щілину пролазить. (*Повітря*)
3. Без рук, без ніг,
А дерево гне. (*Вітер*)
4. Бачиш край,
Так не дійдеш. (*Обрій*)
5. Під склом сиджу,
На північ і на південь дивлюсь,
Зі мною підеш –
Шлях знайдеш. (*Компас*)
6. Був розвинутий всебічно,
Географію вивчав.
Любив щиро Україну,
Пісню-символ написав. (*П. Чубинський*)
7. Різні розміри я маю,
Форму кулі зберігаю,
На підставці, на осі,
Обертають мене всі. (*Глобус*)
8. Зменшувати площину
Винайшли величину.

В кілька раз вона дає
Відстань меншу, ніж як є. (*Масштаб*)

9. Любить він холодний бік

Та води ще водотік

Учням все повідомляє,

Що на північ проростає. (*Мох*)

10. Щось он звірі неспокійні

Не втікають, хоч і вільні.

Меблі з посудом тремтять,

Об підлогу стукотять. (*Землетрус*)

11. Розчиняє і довбає,

Ходи нові прокладає

То замерзла, то рідка

Незамінна для життя. (*Вода*)

12. Місце в пустелі серед пісків

З водою й рослинністю є.

І мандрівник звертає сюди,

Хоч шлях той праворуч веде. (*Оазис*)

13 «Люди рівні», - він сказав

Й точно все обґрунтував.

У Новій Гвінеї жив,

З папуасами дружив. (*М.М. Миклухо-Маклай*)

13. Зустріч плит – і виникає,

Північ Африки займає.

Назва в нас – як збірник карт,

Правда, друзі, це не жарт. (*Атлас*)

14. Ця країна вам відома

І з історії знайома:

Ніл тут води розливає

І папірус проростає. (*Єгипет*)

15. Ви усі мене їсте,

А чи знаєте про те,

Що я дика проростаю,

Та крохмалю набираю? (*Картопля*)

16. Календар вони створили,

Піраміди спорудили,

Срібло, золото ще мали,

Все прибульці зруйнували. (*Інки*)

17. В Чорне море все впадає,

Витік із болота має.

Давні греки її знали –

Борисфеном називали. (*Дніпро*)

18. Це країна мод, парфумів

Та модельних товстосумів.

Вежа Ейфеля в столиці

Манить модниць і туристів. (*Франція*)

Конкурс «Вгадай»

*(Команди отримують по 2 предмета: відро, і швабру, палочку і лінійку.
Учасники повинні згадати, які географічні прилади вони нагадують, і розказати як ними користуватися.)*

Конкурс капітанів «Оратор»

(Капітани команд мають проявити ораторське мистецтво, під час пояснення вислову, максимальна кількість балів - 5)

«Природа – такий самий унікальний, як картини Рафаеля.
Знищити її легко, відновити неможливо»

(І.П. Бородин).

«Ми отримали у спадок нескановано прекрасний сад,
але наша біда в тім, що ми погані садівники»

(Дарелл).

Конкурс «Асоціацій»

(Пояснити одним словом, за кожною правильною відповіддю 1 бал)

1. Дорогоцінний, прозорий, ювелірна справа. *(Алмаз)*
2. Вода, хлорофіл, одно-, багатоклітинні. *(Водорості)*
3. Гора, конус, лава, газ. *(Вулкан)*
4. Масштаб, градусна сітка, умовні знаки. *(Карта)*
5. Планета, життя, третя від Сонця. *(Земля)*
6. Лід, холод, пінгвіни. *(Антарктида)*
7. Піфагор, олімпійські ігри, Афіни. *(Греція)*
8. Горила, шимпанзе, павіан. *(Мавпи)*
9. Материк, острів, держава. *(Австралія)*
10. Коала, кенгуру, Канберра. *(Австралія)*

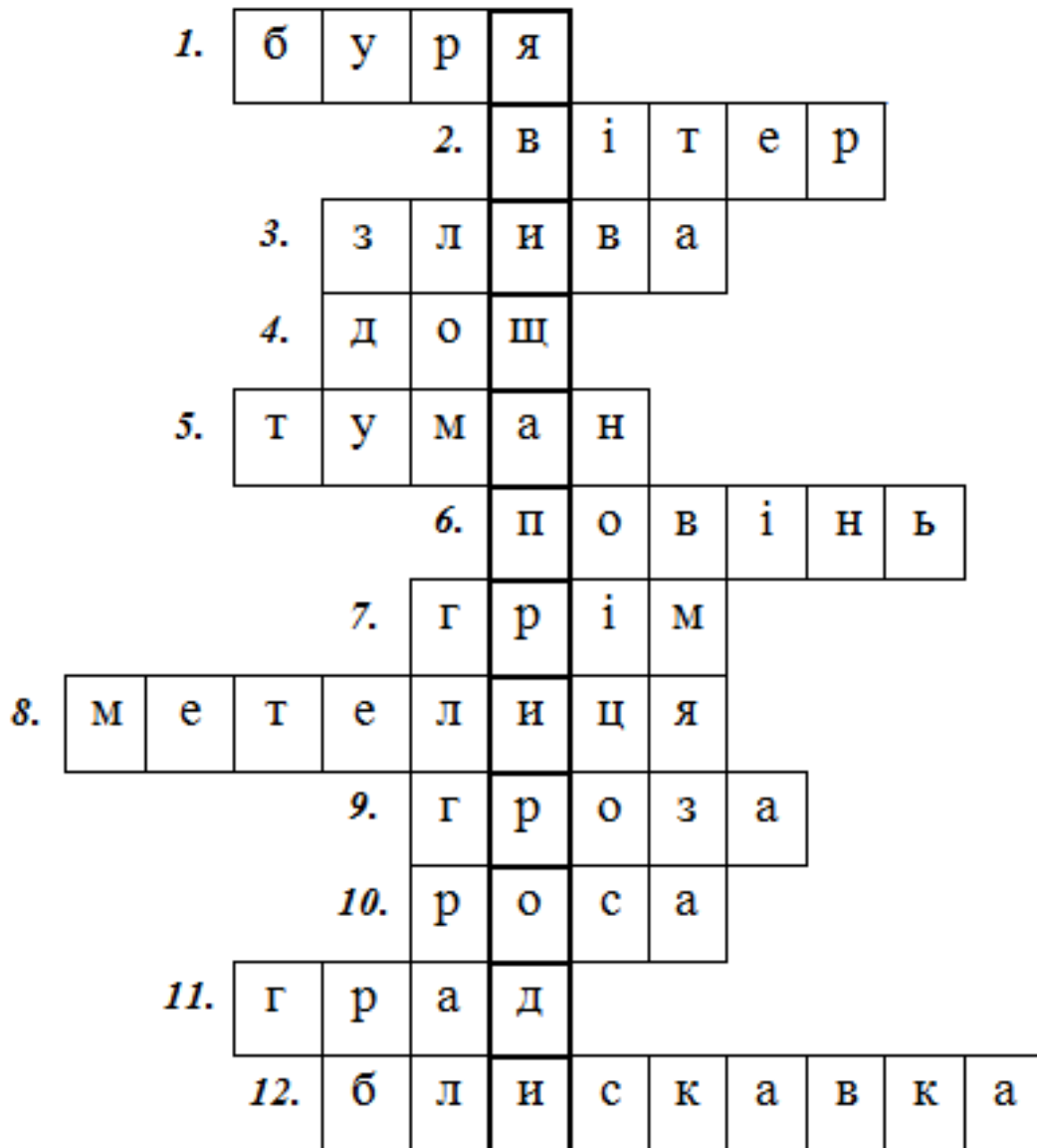
Конкурс «Я – тобі, ти – мені»

(Команди задають проблемне запитання з теми «Сучасні екологічні проблеми України», оцінюється в 5 балів)

Підсумки .

Кросворд «Явища природи»

1. Заревіла, застогнала
І дощем на землю впала,
Деревцята поломила
Страхом землю всю накрила. **(Буря)**

2. Він – розхристаний хлопчисько:
День і ніч надворі свище.
До землі схиляє віти,
Зветься цей непослух - ... **(Вітер)**

3. Розлилися десь у небі
Цеберцята із водою
І побігли по доріжках
Повноводою рікою. **(Злива)**

4. У весняну теплу
днину
Всі вмивалися рослини:
І паслін, й ромашка, й
хвощ,
А умив усіх їх... **(Дощ)**

5. Вранці дідо
сивобровий
Вкрив левади і діброви.
Аж у вербах зупинився –
Бородою зачепився. **(Туман)**

6. У городи, у сади
Звідкілясь найшло води.
Гей, готуйте, певно, човен:
Тане лід. І буде.... **(повінь)**

7. Десь у небі грюкотить:
Ніби коней сто біжить!
Страшно стало нам усім.
Та не бійтеся! Це ж... **(грім)**

8. Захурделила снігами,
Закрутилася з вітрами,
Біла ковдра стелиться:
Це мете ... **(метелиця)**

9. Блискає і грюкотить,
Лупить, ллє, і двиготить!
Чорні брови в небесах
Наганяють темний страх. **(Гроза)**

10. А у полі, серед трав,
Хтось намистечко порвав.
І сріблясті намистинки
Почіплялись на травинки. **(Роса)**

11. А у теплу літню днину
З снігом хтось узяв корзину.
І з небес на всіх-усіх
Полетів улітку сніг. **(Град)**

12. Жовті стріли полетіли
Дірку в хмарках проробили.
І з дірявої хмаринки
Падають униз краплинки. **(Блискавка)**

Конкурс малюнків «Весняні квіти»

Акція «Квітник»

«Чорнобиль – наша пам'ять, наша біль»

Присвячено 33-й річниці катастрофи на Чорнобильській АЕС

Мета:

- ❖ ознайомити учнів із страшними чорними сторінками історій трагедії на Чорнобильській АЕС;
- ❖ розширити знання учнів про наслідки чорнобильської катастрофи;
- ❖ вшанувати пам'ять людей які загинули від цього лиха;
- ❖ віддати священну шану загиблим героям;
- ❖ зміцнювати любов і вдячність до людей, які рятували усе живе на землі;
- ❖ виховувати любов до рідного краю, природи;
- ❖ виховувати людяність, доброту та згуртованість, почуття поваги і пам'яті до трагічних сторінок України.

Обладнання:

Плакат «Дзвони Чорнобиля з написом : «Чорнобиль! Скільки в тобі болю...
Література про Чорнобильську катастрофу, фото героїв – ліквідаторів,
презентація, проектор, екран.

Епіграфи:

***Чорнобиль в пам'яті людській
У віршах і на обелісках,
Нам цю трагедію віками не забудь
Вона у кожному нашій серці.***

***...І був там рай -Чорнобильська земля
Невидимая хмара все накрила
В пустихдмівкахвітер там гуля
Журба оселісумомоповила...***

Вступне слово вчителя

Сьогодні в 32 раз ми з вами відзначаємо трагічну сторінку в історії нашої держави. Сумну сторінку, печальну, тому що вона пов'язана з людськими життями. Це не згадати неможливо. В пам'яті людській імена людей, які стали на боротьбу з вогненним драконом, які ціною власного життя боролися з невидимим ворогом. Боротьба була не рівною і не на користь людини, але стихія була

приборкана. Стогне дзвін. Та найгіршими нотами звучать у ньому голоси Чорнобиля, катастрофи, яка ніколи не зітреться з людської історії, не згасне у віках. Згадаємо, як все було...

Ведучий 1.Берег Прип'яті.26 квітня 1986 року, тихої весняної ночі на 4-му енергоблоці Чорнобильської атомної електростанції прогримів вибух, який сколихнув увесь світ. Страшна звістка про катастрофу в Чорнобилі – невеличкому місті, розташованому поблизу злиття сивого Дніпра й тихоплинної Прип'яті, облетіла всю планету. Оспіваний мирний атом здавалося б, приручений і покірний вийшов з-під влади людини. Для ліквідації цього страшного лиха було замучено величезні технічні і людські ресурси. Втихомирити атом вдалося дуже дорогою ціною. Сотні тисяч людей зазнали радіаційного впливу, що призвело до тисяч смертей.З плином часу Чорнобильське лихо не зникло, воно глибше проникло у життя нашого суспільства втратами померлих, хворобами живих.

Ведучий 2

Ця дата назавжди залишиться у пам'яті людства. Пізно вночі, а саме о 1год. 23хв і 10сек., коли й сама весна притихла від колискової синьоокого Полісся, заревом вирвався з обіймів п'їтьми вогонь, що світився зовсім не природно. Сповиту материнськими обіймами тишу проиняв вибух. Неначе збулись пророчі слова святого Івана Богослова , наведені у кінці Вічної Книги : "...велика зоря спалахнула з неба, палаючи як смолоскип. А ймення зорі тій Полин..."

Ведучий 1.Аварія, що сталася на 4-му енергоблоці Чорнобильської АЕС, назавжди залишиться у пам'яті людства, як застереження, що науково-технічний Прогрес може принести і гіркі плоди. Незримий радіаційний вогонь обпалював не тільки людей. Флора і фауна Полісся, здавна відомими своїми грибними і ягідними місцями, мисливськими угіддями, потерпали від атомного удару вже першого після аварійного літа. На ходу завмирили працюючі мурахи, на льоту падали швидкі птахи .

Відео «на Чорнобиль журавлі летіли»

Ведучий 1. Біда розчинилася у духмяному повітрі, у біло-рожевому цвітінні яблунь та абрикос, у воді сільських криниць, у всій красі. Та хіба тільки в ній? Вона розчинилася у людях. Ця трагедія увійде в історію, в усі хронічки людства як невилгойна рана на тілі України. Увесь цей жах відгукнувся болем у серцях мільйонів людей. Через кілька секунд по сигналу тривоги прибули до реактора пожежні на чолі з лейтенантом Володимиром Правиком, потім прибув Віктор Дибенко. Вони ступили у вируюче полум'я, у смертельну радіацію, рятуючи людей.

Ведучий 2Сьогодні згадаємо тих перших, які кинулися у вогонь, у небезпеку, які затулили собою усіх нас. Це Віктор Дибенко, Володимир Правик, Микола Ващук, Володимир Тищура, Микола Титенок, Василь Ігнатенко... Усього у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи взяло участь 600 тисяч осіб із СРСР, зокрема, українців — 350 тисяч. Справжній героїзм у приборкуванні вогню над розвалом 4 – го енергоблоку виявили пожежники. І серед тих 30- ти, хто загинув, приборкуючи ядерну стихію – пожежники молоді... Їм ще тільки жити: кохати, народжувати дітей, приносити радість у свої оселі.

Зойкнула земля чаїним криком: - Сину, вбережи і захисти!
Вийшла мати із іконним ликом: - Йди, синочку. Хто ж коли не ти.
Спалахнуло небо, впало крижнем: - Боже, вбережи і захисти!
Вийшла жінка з немовлятком ніжним:-
Йди, коханий. Хто ж, коли не ти?
І уже ні сина, ані мужа. Лиш розверсті зоряні поля...
Та пліч-о-пліч стали біль і мужність.
Дух і Воля. Небо і Земля.
Померло після Чорнобильської аварії 14 тисяч ліквідаторів українців.

Героям Чорнобиля

Коли зловісна блискавиця
Сторуко в серце уп'ялась,
І опалила ваші лица,
І в танці дикому зайшлась,
Коли вже й хмари спопеліли
У знавіснілому вогні, –
Ви смерть приборкати зуміли
На тім, останнім рубежі.
Не віддали їй на поталу
Світанків наших ніжний щем,
Ви, як один супроти стали,
Пекельним січені дощем.
У тій жорстокій веремії

Ви до кінця тримали бій
І пронесли свої надії
Крізь вогнецвіт своїх надій.
Шумлять жита, як і раніше,
Пливуть у небілітаки...
За вас історія допише
Суворі подвигу рядки.

Ведучий 2. Як багато горя... Воно б'є у наше серце, у свідомість. Страшне чорнобильське лихо і досі продовжується, забираючи все нові й нові жертви. Але я вірю, що пісня у лузі ще озветься і доля сонечком зійде, з'явиться радісна веселка після чистого дощу над тобою, мій краю.

У лугах пишається калина,
Біжить по каменю вода.
За руку мати молода
Веде у світ малого сина.
Щебече, мов пташа, дитина,
Цвіте і сяєдалина,
Але тривожна і сумна
Лежить під небом Україна.
Здається, ніби мирна днина,
Проте, Чорнобильська біда
Не проминула без сліда.
І гіркота пече полинна.
Передчуття терзають злі;
Повторюють все важче й важче,
Що вічно будуть син і мати,
І будуть люди на землі.

Учень 1. Жорстоканоче, О, яка тидовга!

В тобі, як крик і мука, Вість одна...

Ті, що пішли в огонь, Ввійшли у стогін
І в душу, болем згорнену до дна.

Учень 2. І, може, стали ми від болю ближчі,
Четвертий блок заповнив думив щерть...

Як відродить землі ясне обличчя,
Коли нічим не зупинити смерть?

Учень 3. Рахунок буде 904.

Всіх поіменно –

У не забуття...

І буде суд, який поверне віру,

Та не поверне молоді літа...

Учень4. Хто квітень наш

Отак підступно зрадив,

Що стільки горя, аж рида весна?

І хто тепер такій біді зарадить?!

Щоб жив Дніпро і

Щоб жила Десна

І щоб, як завше,

Сад весняний шалом:

Не як ілюзія –

Дивись здаля,

А істинна.

Учень 5. Щоб стрілку не зашкалило

В дозиметрах, де зболена земля.

Страждаю.

Може, вищаю в стражданні,

Як слухаю Землі тривожний звук.

Учень 6. Мла чорнобильська сліпа,

Наче так у світі й треба...

На калині соловей

Цілу ніч ридав до неба.

Облітають літо і літа

Золотом чорнобильського плоду,

Стронцієвим смутком об літа

Дерево українського народу.

Ведучий 1. У кожного були свої плани, надії, бажання. Все було попереду, але хто міг передбачити !? Та ніч стала для них фатальною. Вони не озирались, не відступали, не ховались за спини інших. В самому пеклі аварії, вони виконували свій обов'язок до останнього подиху. І вони були першими. Ми схиляємо свої голови перед усіма, кого сьогодні вже нема з нами, хто ціною свого життя оплатив шанс на життя мільйонів.

Глибока їм вдячність, висока і світла шана.

І знову квітень – радісні світання,

Де шпак весняну пісню заспівав...

Вшануємо хвилиною мовчання

Тих, хто своє життя тоді віддав!

Хвилина мовчання

Ведучий 2. Горе спіткало не лише Україну та український народ радіаційна хмара пройшла по нашій Планеті і захопила інші держави, але про це дізналися не зразу. Це була таємниця вищих ешелонів влади колишнього Радянського

Союзу. Тільки через кілька днів про аварію на 4-му енергоблоці повідомили засоби масової інформації. З самого початку чорнобильської трагедії інформація про те, що трапилося квітневої ночі 1986-го була неповною і недостовірною

Ведучий 1. Наша пам'ять і пам'ять багатьох наступних поколінь знову і знову буде повертатися до трагічних квітневих днів 1986 року, коли ядерна смерть загрожувала всьому живому і неживому.

Ведучий 2. Вирвавшись з-під влади недбайливих господарів, радіація спричинила трагічні наслідки. Горе впало не тільки на Україну. Воно зачепило Білорусію і Росію. На забруднених територіях нині проживає близько 2 млн чоловік, тобто кожний п'ятий. Смерть 35 тисяч людей пов'язана з аварією на ЧАЕС та її наслідками: скорочування народжуваності та збільшення смертності населення. У державі народилося 14 000 неповноцінних дітей, близько 70 % від народження мають ті чи інші відхилення у здоров'ї. Збільшується кількість психічних і онкологічних захворювань серед молодого покоління.

Ведучий1. Чи знаєш ти, світе,

Як сиво ридає полин,

Як тяжко, як тужно

Моєму народу болить!

Громадськість стурбована розбудовою існуючих АЕС, експлуатація яких не дає цілковитої гарантії безпеки для людей і природи.

Вчитель. Сьогодні — День пам'яті, День скорботи і роздумів. Бо нам таки є над чим замислитись. Живемо на технологічному вулкані. Чи не повториться трагедія в іншому місці? Чи стали ми більше шанувати рідну землю? Тож запалімо поминальну свічку — свічку надії 26 квітня. Хай полум'я свічок у наших душах зіллється в одне полум'я віри. Ми будемо жити!

Лунає гул дзвонів. Запалюють свічки.

Ведучий 2. Мимо волі хочеться гукнути: «Люди! Схаменімося! Дзвони Чорнобиля б'ють на сполох! І, як писав Хемінгуей, не питаєте, по кому подзвін.

По кожному з нас.

Коли ми цей урок засвоїм,

Що, ідучи всесильно до мети,

Не треба забувати про озони,

Про землі й води, жита срібний дзвін,

Щоб ніколи омертвіли зони

Нащадкам не залишити своїм?

Учитель. Чорнобиль дав нам кілька моральних уроків трагедії;

1-й урок — без відповідальності (ми не були готові до такої аварії ні морально, ні технічно. І коли вже сталася трагедія, довго все подавалося в приємках напів правди);

2-й урок — милосердя (всі люди відгукнулись на біду, прийшовши чорнобильцям на допомогу: збирали кошт у фонд Чорнобиля; діти-чорнобильці відпочивали й оздоровлювались у санаторіях, таборах відпочинку);

3-й урок — патріотизму (ми мусимо завжди пам'ятати про подвиг пожежників, щоб у потрібну хвилину стати на захист, прийняти правильне рішення, насамперед думати про тих, хто нас оточує, а не про себе; бути чесними і сміливими, бути людьми, гідними свого народу і не зганьбити його; любити й берегти рідну землю).

Ведучий 1. Урятований світ — найкращий пам'ятник тим, хто загинув у чорнобильському пеклі. Пам'ятаймо про них і робімо усе, щоб ніколи не падала на землю гірка зірка Полин...

Ведучий 2. О Боже Великий, наш Боже, наш Боже!

Дай певність на радість,
умнож наші сили,

Операція «Обеліск»

Тиждень добрих справ

Виставка літератури на екологічну тематику

Екологічна вікторина «Стежками природи»

Мета: звернути увагу учнів на знання про навколишнє середовище, формувати у школярів екологічну культуру, повернути увагу учнів до проблеми сміття; розвивати екологічне мислення; виховувати бережливе ставлення до природи.

Тип: пізнавальний

Форма: гра-вікторина

ЕТАПИ ГРИ

1. Зелена стежина – рослини.
2. Рожева стежина – тварини.
3. Синя стежина – птахи.
4. Чорна стежина – ліс.
5. Червона стежина – охорона природи.
6. Жовта стежина – народна мудрість.

ЗЕЛЕНА СТЕЖИНА

1. Яка болотна рослина може замінити вату на йод? (Сфагнум)
2. Яка рослина поширилась в Україні після нашестя татар? (Аір, або татарське зілля)
3. Чому на схилах ярів для укріплення пісків садять сосну, а не ялину? (Корені сосни проникають у ґрунт глибоко, а у ялини вони поверхневі.)
4. Чому у ялини завжди гостра вершина? (Поки живе – росте)
5. З кори якого дерева виготовляють корки? (Корковий дуб)
6. Які ви знаєте отруйні рослини, що ростуть в Україні? (Дурман, вороняче око, чемериця, вовча ягода.)
7. У її листі містяться вітаміни С і К, провітамін А, корисні мінеральні солі і білки. Навесні з неї варять борщ. Можна добути й зелену фарбу. У давнину з її волокон виробляли мішковину. Що це за рослина? (Кропива)
8. Ця рослина – не паразит, але нерідко вбиває могутні дерева. Що це за рослина? (Плющ)
9. Запах квітів якого дерева вбиває мікроби? (Черемхи)
10. Чому рослина мати й мачуха має таку назву? (верхня сторона листка холодна, а нижня – тепла)
11. Які квіти названі іменами людей? (Роза, Вероніка, Васильки, Лілія)
12. У якої рослини найменші квіти? (Ряска)
13. Яка квітка їсть комах? (Росичка)
14. Яка найбільша квітка на землі? (Рафлезія)
15. Які квіти вживають у їжу? (Троянда, кульбаби, нагідки)

16. Яку рослину використовують для полоскання горла? (Календула)
17. Яка лікарська рослина жителями Північної Америки названа "слідом білої людини"?

(Подорожник)

РОЖЕВА СТЕЖИНА

1. Назвіть отруйних павуків?(Каракут, скорпіон)
2. Яких ви знаєте отруйних змій? (Гадюка, ефа, кобра)
3. Які неотруйні змії зустрічаються в Україні? (Вуж, леопардовий та чотириполосий полози)
4. Яка з ящірок має голос? (Кримський геккон)
5. Які риби мають вуса? (Сом, сазан, осетрові)
6. Де відкладають ікру річкові вугрі? (У Саргасовому морі)
7. Які тварини сплять з відкритими очима? (Риби, змії)
8. Назвіть найменшого з ссавців нашої фауни. (Землерійка)
9. Який з оленів найбільший в Україні? (Лось)
10. У кого більше шийних хребців- у жирафи чи горобця? (У горобця)
1. Яка тварина найбільша? (Синій кит- 33м)
12. Хто раніше з'являється навесні- летючі миші чи комахи (Комахи)
13. Хто більше боїться холоду- плазуни чи птахи? (Плазуни)
14. У якої річкової тварини скелет міститься назовні? (Рак)
15. В якої тварини найдовший язик? (У мухоїда)
16. Хто з тварин може поїдати гадюк? (Лисиця, їжак)
17. У кого з тварин блакитна кров? (У медузоподібних)
18. Яка з сучасних тварин найдовша? (Морський черв'як)
19. Скільки пальців у собак? (На передніх лапах- по 5, а на задніх-по 6)
20. Яка тварина стає на зиму білою, крім кінчика хвоста? (Горностай)
21. У яких тварин відбувається регенерація?
22. Що таке крокодилячі сльози? (Виділення надлишків солей)

СИНЯ СТЕЖИНА

1. Які птахи прилітають до нас першими? (Шпаки, зяблики)
2. Пташенята якого птаха не знають рідної матері? (Зозулі)
3. Який найменший птах фауни України? (Корольок)
4. Який птах найбільший в Україні? (Дрохва)
5. Чи є пташине молоко? (Є. У голуба)
6. Який співочий птах, добуваючи корм, пірнає у воду і бігає по дну? (Оляпка)
7. Який птах будує собі гніздо з риб'ячих кісток? (Зимородок)

8. Хто з птахів плете своє гніздо як рукавичку? (Ремез)
9. Чи існує насправді "синій птах"? І де він зустрічається? (Сиворакша. Карпатський заповідник)
10. Що страшніше птахам взимку – голод чи холод? (Голод)
11. Чому качки і гуси не тонуть? (У них пір'я змащене жиром і не намокає)
12. Чому не можна брати в руки яйця птахів? (Птахи залишають гнізда)
13. Назвіть птахів, які лаштують по кілька гнізд на одному дереві? (Граки)
14. Яке місто має назву птаха? (Орел)
15. У якого птаха хвіст такий міцний, що підтримує його на стовбурі дерева?(У дятла)
16. Яку користь приносять нам синиці взимку? (Розкльовують зимові гнізда шкідливих комах, поїдають їхні личинки та яєчка)

ЧОРНА СТЕЖИНА

1. Назвіть основні деревні породи. (Дуб, граб, бук, ялина, сосна)
2. Які дерева наших лісів називають патріархами? (Дуби)
3. Чому березу називають піонером лісу, а березові ліси – тимчасовими? (Першою оселяється береза; ялина витісняє)
4. Які ви знаєте отруйні гриби? (Мухомори, біла поганка, несправжні опеньки)
5. Назвіть 5 видів лікарських рослин лісу? (Шипшина, конвалія, папороть, плавун, суниця)
6. Назвіть деревні породи, які використовуються, як лікарські рослини? (Дуб, кедр, ялина, береза, крушина)
7. Які з дерев, що ростуть у наших лісах, характеризуються найбільшою довговічністю? (Тис ягідний)
8. За назвою якого дерева названий місяць року? Це дерево цвіте найпізніше.(Липа – липень)
9. Яких перетинчатокрылих людина використовує у боротьбі з шкідниками лісу? (Лісових рудих мурашок)
10. Які птахи і як саме сприяють природному лісорозведенню? (Сойки, дятел, шишкар, дрізд)
11. Назвіть 6 видів осілих птахів наших лісів. (Дятел строкатий, сова, сойка, сорока, пугач, синиця)
12. Про що може розповісти пень? (Вік дерева, сторони світу, зміни кліматичних умов по роках)

ЧЕРВОНА СТЕЖИНА

1. Які заповідники існують в Україні? (Асканія Нова)
2. Назвіть єдиний в світі мінералогічний заповідник. (Ільменський заповідник 1920р.)
3. "Найстрашніший звір на Землі", - проголошує напис на вході до одного з зоопарків Німеччини. Коли зацікавлений відвідувач притуляє обличчя до масивних ґрат і зазирає всередину – він бачить себе. За ґратами встановлено дзеркало. Чи безпідставним є напис на вході? (Ні. Людська діяльність настільки змінює природу, що це, іноді, загрожує існуванню самої людини)
4. За якими ознаками визначаються види рослин і тварин, що підлягають охороні?

(Види – релікти , види – ендеміки та види, які мають господарське значення, і через хижацьке використання опинились під загрозою зникнення)

5. Які види господарської діяльності людини найбільш небезпечні для чисельності популяцій? (Фактор нераціонального використання; руйнування, порушення біоценозів, забруднення навколишнього середовища)

6. В якому українському заповіднику є поляна нарцисів? (Карпатський заповідник)

7. В якій книзі зібрані всі злочини людини проти природи? (Червона книга)

8. Чи потрібно зберігати всі види, чи не буде великої шкоди, якщо частину з них буде втрачено? (Оберігати потрібно всі види)

ЖОВТА СТЕЖИНА

1. Морем, морем золота тарілка плаває. (Сонце)

2. Золотий пішов, а срібний прийшов. (Сонце і місяць)

3. Чорна корова весь світ поборолла. (Ніч)

4. Звечора вмирає, а вранці оживає. (День)

5. Зроду рук своїх немає, а узор вишиває. (Мороз)

6. Взимку горою, а влітку водою. (Сніг)

7. Без рук, без ніг, а стукає і гримить. (Грім)

8. Летить, а не горобець, виє, а не звір. (Вітер)

9. Кольорова дуга через річку пролягла. (Веселка)

10. Бажаний гість замість цукерок дрова їсть. (Вогонь)

11. Уночі спить, а вранці тікає. (Роса)

12. Що то за голова, що лиш зуби та борода. (Часник)

13. Не кінь, не віл, а прив'язаний. (Гарбуз)

14. Білі зуби маю та усі ховаю. Довгі коси маю та не заплітаю. (Кукурудза)

15. Стоїть півень на току у червонім ковпаку. (Мак)

16. Білі горішки по зеленій ніжці. (Конвалія)

17. Стоїть, колихається, як торкнеш – то кусається. (Кропива) 18. Стоять у полі сестрички: жовті очка, білі повічки. (Ромашка)

19. Є шапка, та немає голови, є нога, але без черевика. (Гриб) 20. Одне кинеш – цілу жменю візьмеш. (Зерно)

21. Навесні біла, літом зелена, восени жовта, зимою добра. (Груша)

22. Хто тче без станка і рук? (Павук)

23. Маленьке, сивеньке, всіх людей одягає. (Вівця)

24. Не звір, не птиця, а ніс – як спиця. (Комар)

25. Біла латка, чорна латка по березі скаче. (Сорока)

26. Летить – виє, сяде – землю риє. (Хрущ)

27. Хто хвіст залишає, а від ворога тікає. (Ящірка)

Для нотаток

*Он в небі хмаронька пливе.
Наш дивний світ, такий, як казка,
Тож бережи його, будь ласка,
Все в ньому гарне і живе.
Он квітка полум'ям палає,
І ясне сонечко блищить.
Чарівна пташечка співає:
- Все в дивосвіт прийшло,
щоб жити.*